Lausunto 6.3.2024

Sivistysvaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntönne 23.2.2024

Asia: HE 8/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen liittyen ja lausuu kunnioittaen seuraavaa:

OSKU ymmärtää esityksessä esiin nousseen huomion siitä, että aikuiskoulutustuki kohdentuu tällä hetkellä väärällä tavalla eikä kohdistu tarpeeksi esimerkiksi matalammin koulutettuihin henkilöihin. Haluamme nostaa kuitenkin esiin, että siitä huolimatta iso osa aikuiskoulutustuen käyttäjistä on ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka hakeutuvat suorittamaan korkeampaa tutkintoa tai vaihtamaan alaa. Iso osa ammatillisesta koulutuksesta valmistuttaviin ammatteihin ovat sellaisia, jotka edellyttävät fyysistä tekemistä ja ovat paikoin hyvin raskaita. Fyysisen kuormittavuuden lisäksi vuorotyöt, kemialliset altistumiset ja muut tekijät aiheuttavat sen, että osa ihmisistä ei omasta tahdostaan huolimatta pysty jatkamaan alkuperäisessä ammatissaan. Osa heistä voi olla jo kymmeniä vuosia työelämässä olleita perheellisiä ihmisiä, joille nykyisen mallinen aikuiskoulutustuki mahdollistaa uuden ammatin hankkimisen ilman kohtuutonta tulojen laskua ja elintason romahdusta.

Lakiluonnoksen yhteydessä on esitetty vaihtoehtoinen tapa toteuttaa esityksen tavoitteita. ”*Vaihtoehtona aikuiskoulutustuen lakkauttamiselle olisi esimerkiksi kehittää tukea siten, että se vastaisi paremmin sille asetettuihin odotuksiin tuen käyttäjien ja tuettujen opintojen osalta. Esillä on ollut tuen edellytyksenä olevan työhistoriavaatimuksen madaltaminen niiden henkilöiden osalta, joilla on vain perusasteen koulutus. Aikuiskoulutuen kehittämistä selvittäneet selvityshenkilöt esittivät voimassa olevan tuen rinnalle luotavia ohjelmallisia tukimalleja, jotka kohdistettaisiin tietyille ryhmille, kuten esimerkiksi perusasteen koulutuksen varassa oleville. Tuen kohdentumista olisi myös mahdollista kehittää siten, että tuettavaan koulutukseen sisällytettäisiin tarveharkintaa. Tukea myönnettäisiin esimerkiksi vain sellaisille koulutusaloille, joilla on pulaa koulutetusta työvoimasta. Tällöin tuki vastaisi paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin”*

OSKU pitää edellä mainittua vaihtoehtoa huomattavasti tarkoituksenmukaisempana ja järkevämpänä tapana toteuttaa tavoitteita kuin aikuistuen lakkautus kokonaan. Pidämme tärkeänä, että tuki kohdentuisi ensisijaisesti juuri vain perusasteen varassa oleville mutta antaisi mahdollisuuden vaihtaa alaa myös korkeammin koulutetuille tulevaisuudessa. Viime vuosina koulutuspolitiikassa on pidetty suuresti esillä jatkuvan oppimisen merkitystä ja tärkeyttä, ja katsomme että esitys aikuiskoulutustuen lakkautuksesta on juuri omiaan heikentämään ihmisten mahdollisuuksia jatkaa ensimmäisten tutkintojen jälkeen oppimista ja kouluttautumista.

Mikäli tukea ollaan edelleen kaikesta huolimatta lakkauttamassa, vaadimme vastaavan tukimallin luomista toteuttamaan aikuiskoulutustuen tehtävää tai opintotuen kokonaisuudistuksen yhteydessä sinne luotavan erillistä osaa, joka palvelee tulevaisuudessa niitä henkilöitä, jotka nykyiseen

aikuiskoulutustukeen olisivat oikeutettuja. OSKU esittää, että kyseisen lausunnolla olevan aikuiskoulutustuen lakkauttamista esittävän lain voimaantuloa on siirrettävä niin, että nykyinen aikuiskoulutustuki jatkuu vähintään siihen saakka, kunnes on kehitetty uusi malli, se on tullut voimaan ja sitä voidaan noudattaa.

OSKU tunnistaa muistion perustelut siitä, että ammattitutkintostipendi ei nykyisellään ole erityisen tunnettu tai käytetty tukimuoto, joka kannustaisi erityisesti opintojen suorittamiseen. Sen sijaan katsomme, että riittävät taloudelliset tuet opintojen aikana kannustavat opintojen suorittamiseen kohtuullisessa aikataulussa ilman kuormittumista huomattavasti enemmän. Katsommekin, että mikäli ammattitutkintostipendi lakkautetaan, tulee tarkastella paremmin ammatillisten opiskelijoiden toimeentuloa opintojen aikana ja varmistaa hakuvaiheessa riittävät tiedot erilaisista mahdollisuuksista mitä eri alat ja tutkinnot antavat.

Helsingissä 6.3.2024

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

Johanna Heikkinen

Johanna Heikkinen
puheenjohtaja

Eemeli Rajala
pääsihteeri

Lisätietoja:
- edunvalvonnan koordinaattori Onni Härkönen, onni.harkonen@osku.fi